

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

51. An si Summus Pontifex existere in aliquo Regno v.g. Regis Hispani,
teneretur vi directiua obseruare leges illius Regni latas pro bono publico?
Ex part. 10. tra. 14. & Misc. 4. res. 26. aliàs 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

tatur, si tamen à iurè naturali, vel Regni non irritetur?
Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 69.

§. 1. **H**ic casus potest deferre etiam pro aliis Regnis, ubi determinatum non sit, deficientibus legibus propriis esse decidendum secundum leges civiles; & affirmatiuam sententiam tenet Castrus Palaus tom. 2. tract. 3. disp. 1. Sanchez de marrim. lib. 7. disp. 87. n. 19. & Villalobos in summ. tom. 1. tract. 2. difficult. 8. n. 6. ubi sic ait: [Las leyes de derecho ciuil tienen fuerza en España, faltando las leyes des Reyno, no de su naturaleza, sino proque en España se han introduzido assi por la costumbre, y assi por momento se alegan en les Chancelerias, y Audiencias, y todos los jueces juzgan segun estas, leyes, quando faltan las nuestras.] Ita ille, qui pro hac sententia citat Burgos de Paz in l. 1. Tauri, à num. 520. Antonius Gomez ibi num. 10. Pin. rubric. C. de bon. matern. par. 2. num. 12. & Cifuentes in leg. 3. Taurien. 3.

2. Verum ego contraria sententia tanquam probabiliori adhaereo, quam ita mordicus tenent Salas de legibus tract. 14. disp. 7. sect. 9. n. 18. & Granada in 1. 2. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 3. sect. 3. n. 25. ut contrariam immerito falsam vocent. Hanc etiam opinionem docet Suarez de legibus, lib. 3. cap. 8. num. 5. Valquez in part. 2. tom. 2. disp. 153. cap. 2. & Gordonus in Theol. mor. tom. 1. lib. 2. quest. 9. cap. 3. num. 3. cum multis aliis Iuriconsultis penes ipsos. Et ratio est, quia, ut probat Molina de iustitia, tom. 1. tract. 2. disp. 30. Suarez de legibus, lib. 4. c. 7. & alij, Imperator non est dominus totius orbis, & in speciali constat nullam habere iurisdictionem in Hispanos, quorum Rex supremam habet potestatem temporalem in his Regnis: ergo non potest Imperator illa suis legibus obligare, nec leges Imperatorum, modo vllam vim habent in Hispano, nisi Rex noster subiiceret Hispanos iuri ciuili communi. Quod autem ius ciuile allegetur passim in his Regnis, non concludit, quod obliget, sed allegantur leges ciuiles, non ut leges, sed ut dictamina rationi consentanea (cum se ipsa talia fuerint) & naturam contractuum optime explicantia. Vnde Panormitanus in cap. Ecclesia S. Mariae, n. 10. de const. vniuersè ait, quod ubi lex ciuili Imperatorum esset fundata super ratione naturali, potest iudex Ecclesiasticus illam seruare, non ratione legis, sed ratione naturali, & Baldus in cap. fin. de const. testatur Francos uti lege Romana, non quia lex, sed quia bona est. Itaque, ut optime aduertit Granada ubi supra, consuetudo solum est leges ciuiles citandi, ut in iis, quae ad ius naturale accedunt, magni habende, eo quod optimis rationibus Iuriconsultorum responsa niti soleant. Vnde patet, responsio ad argumentum Villalobos, nempe non ex vi legis, sed ex consuetudine teneri iudices in Hispania sequi decisiones iuris ciuili, deficienti iure proprii Regni: nam respondetur quod talis consuetudo & usus non potest probari ex eo, quod frequentius iudicent iudices per leges ciuiles deficientibus propriis, quia id faciunt non obligatione, sed imitatione, quia scilicet dictae leges aequitati proximiores videntur. Concludo igitur cum Gordonio ius ciuile in aliis Regnis extra Imperium non obligare, nisi quantum illorum Regnorum Principes statuerunt.

3. Notandum est tamen quod etiam stando in prima opinione Auctores contrarij docent, neminem esse puniendum propter transgressionem legum ciuilium, si actus non sit contra ius naturale, vel Regni, neque contractum fore irritum, etsi à iure ciuili irritetur, si tamen à iure naturali, vel Regio non irritetur, quia si hos effectus leges ciuiles haberent, obligarent Hispanos sicut propriis quod non est dicendum. Ita Palaus ubi supra.

RESOL. LI.

An si Summus Pontifex existeret in aliquo Regno, verbi gratia Regis Hispani, teneretur vi directiua obseruare leges illius Regni, latas pro bono publico? Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 26. alias 28.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenet doctissimus Quoad hoc in tom. 9. tr. 2. lege doctrinam ael. 90. & omnium Ref. eius prima, & tertia not.

Arriaga in Curs. Theol. tom. 4. tr. de legib. disp. 15. sect. 3. subsect. 3. n. 53. ubi sic ait: Duo verò circa ipsam subiectionem Ecclesiasticorum adhuc restant declaranda. Primum est, vtrum ipsemet Summus Pontifex obligetur eius legibus, quando existit in alieno dominio temporali. Suarez censet non teneri, tum quia iuxta ipsius principia, ipse est, qui iurisdictionem dedit seculari Principi, ut eas leges institueret: ergo tanquam Superio ipso Legislatore non debet per eam obligari; tum quia, etiam si obligatio veniat ex ratione se conformandi cum toto, non videtur ob summam eius dignitatem ea ratione vergeri. Ego tamen probabilius puto teneri; tum quia, esto vera sit sententia Suarez, quod Pontifex approbando eas leges sit Legislator quodammodo earum, non propterea exculatur ab obligatione eas seruandi; quia Legislator tenetur suis legibus, tum quia dignitas, & eminentia personae non obest: nam ad suas leges Ciuiles, & Canonicas tenetur, non obstante tota ea dignitate: ergo eodem modo per se tenebitur ad Imperatorias, quando est in Imperatoris terris, tum denique, quia Nicolaus Papa I. verbis supra à me citatis, etiam videtur includere ipsos Pontifices in ordine ad leges Ciuiles, sicut includit Imperatores, in ordine ad leges Canonicas. Et sanè iniquum esset, si Pontifex in alieno dominio vellet suum triticum carius vendere, quam per leges ibi ceteris liceat: ad quod punctum per accidens est, quod illa sit ibi tunc in persona, aut per Ministros suos mandet id fieri. Ita Arriaga.

2. Sed ego puto non esse discendum à Sententia Suarez, quam etiam tuetur Merolla in Theol. mor. tom. 2. disp. 4. c. 3. dub. 45. n. 610. sic allerens: Excipitur tamen Summus Pontifex, qui iure diuino in omnibus, & per omnia exemptus est à potestate ciuili, ut bene probat Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 31. Vnde nullas leges Ciuiles alterius Principis seruare tenetur; quare licet Pontifex versetur in alieno Regno, non tenetur leges Ciuiles illius Regni seruare. Quod existimo verum, non solum ex vi praecipii, & obedientiae, sed etiam ex titulo seruandi vniuersitatem cum tali Communitate, quia Pontifex est persona aded excellens, ut non cogatur ex vi rationis sese accommodare Statutis, & Legibus forum inferiorum. Ita ille, & ego.

RESOL. LII.

An Principes teneantur seruare suas leges?

Et quid, si iurasset seruare eas, ut solet tale iuramentum exigi à Regibus, & Dominis terrarum, dum accipiunt denuò possessiones earum?

Et difficultas est, an ex vi directiua Principes teneantur seruare suas leges, ita ut illas frangendo peccent mortaliter?

Et inter alia, quae ex doctrina huius Resolutionis inferuntur, tandem queritur, an Principes teneantur stare contra illius à se celebratis cum suis subditis, & aliter faciendò peccet mortaliter? Ex p. 1. tr. 10. Ref. 10.

§. 1. **R**espondeo, quod Princeps, seu alius Legislator, qui non habet superiorè, non tenetur legibus non obligantibus ex aequo, ut legibus vestiù, &c. bene tamen tenetur legibus obligantibus omnes, ut legibus taxantibus pretia mercium, &c. Sed ad hoc non tenetur

Sup. cetero in hac Ref. seq. per totum & in tom. 3. tr. 1. ex Ref. vi